

Türkiye ve Almanya'daki Hayat Bilgisi Ders Kitaplarının Resim- Metin İlişkileri ve Kullanımları Bakımından Karşılaştırılması *

Ayşegül TURAL, Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, atural@bartin.edu.tr
Gülsün ŞAHAN, Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, gulsunshahan@hotmail.com
Ayşe Derya IŞIK, Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, aysederyaisik@gmail.com
Serpil ÖZDEMİR, Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi, serpilozdemir34@gmail.com
Hüseyin UYSAL, Yrd. Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, h.uysal87@gmail.com
Onur YILMAZ, Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, onur.yilmaz@hacettepe.edu.tr

Öz: Hayat Bilgisi, bireyleri hayata hazırlama görev ve sorumluluğuna sahip olan önemli derslerden biridir. Hayat Bilgisi sadece bir ders olmaktan da öte toplumun sahip olduğu ahlaki ve kültürel alt yapıyı ve bu alt yapıya dahil olan değerleri ve becerileri de bireylere aktarma noktasında önemli bir paya sahiptir. Bu görevler ve sorumluluklar, Hayat Bilgisi dersine farklı ve önemli bir misyon yüklemiştir. Bu misyon çerçevesinde Hayat Bilgisi dersini en iyi yansıtacak öğrenme araçlarından olan Hayat Bilgisi ders kitaplarının da elbette güncel ve işlevsel olması beklenmektedir. Ders kitaplarının güncel hayatı takip eder nitelikte canlı ve dinamik bir alt yapının eseri olması gerektiği söylenebilir. Hayat Bilgisi ders kitaplarında tasarım, dizayn, resimler ile metinler arasındaki uyum da oldukça önemlidir. Çünkü belirlenen belli başlı temalar altında bireylere kazandırılacak olan kazanımlar, değerler ve beceriler uygun etkinlikler, örnekler ile ders kitabında sunulmaktadır. Bu sunum esnasında da kullanılan etkinlikler, örnek olaylar ya da metinlerin, ilgili olarak birlikte kullanıldıkları görseller ile de örtüşmesi beklenmektedir. Ancak bu şekilde etkili bir öğrenme sürecinden bahsedilebilecektir. Bu çalışmada, Türkiye ve Almanya'daki Hayat Bilgisi ders kitaplarındaki resim-metin uyumu incelenmiş olup, ders kitaplarındaki görsel ve metinlerin kullanımları arasındaki benzerlik ve farklılıklar değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ders kitabı, hayat bilgisi dersi, resim-metin uyumu.

Comparison of Life Studies Course Textbook in Turkey and Germany from Picture-Text Relations and Usage

Abstract: Life studies course is one of the important lessons that have the duty and responsibility of preparing individuals for life. Life studies course is not only a lesson but a moral and cultural subdivision that society possesses, and it has a significant share in the transfer of values and skills to individuals. These tasks and responsibilities have put a different and important mission to the life studies course. It is expected that the life studies course textbooks, which are among the learning tools that best reflect the life studies course within the scope of this mission, will of course be updated and functional. Textbooks are expected to be the result of a dynamic and dynamic sub-structure that follows the current life. Style, design, harmony between paintings and texts of life studies course textbooks is also very important. Because the gains, values and skills that will be gained to the individuals under certain determined themes are presented in the course book with appropriate activities and examples. It is expected that the events, occasions or texts used during this presentation will also overlap with the images they are used together with. Only in this way can an effective learning process be mentioned. In this study, the harmony of picture and text in the textbooks of life studies course in Turkey and Germany was examined and the similarities and differences between the uses of picture and texts in textbooks were evaluated.

Key Words: Course book, life studies course, picture-text

* Bu çalışma Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından desteklenmiştir (Proje No: 2016-SOS-A-012).

GİRİŞ

Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin, öğrenim hayatlarının başında, ilkokulda kendilerini ve içinde yaşadıkları topluma ait olan, ahlaki ve kültürel unsurları, değerleri ve düşünceleri yakından tanıyıp, keşfetmelerine yardımcı olan, içinde yaşadıkları çevreye, topluma ve bu toplumun kültürel alışkanlıklarına ilişkin algılarını açıp, farkındalık düzeylerini destekleyen ilk ve en önemli derslerden biridir (Pamuk ve Pamuk, 2016, 68).

Cumhuriyetten günümüze kadar eğitimde kazanılan ivme ile öğretim programları da birçok defa yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiştir (Alak ve Nalçacı, 2012, 38). Türkiye’de ilkokullarda ilk üç yılda Hayat Bilgisi dersi okutulur. Bu dersin amacı sosyal ve fen bilimlerini içeren konulardan oluşan, disiplinler arası bir bakış ile çocukların temel yaşam becerilerini geliştirmektir. Toplu öğretim yaklaşımına göre hazırlanan Hayat Bilgisi dersi, üç yıl boyunca çocukların kendilerini, içinde yaşadıkları toplumu ve dünyayı tanımaları için planlanmış, ortaya konulmuştur. Bu ders ünite temelli yaklaşıma göre geliştirilmiştir ve bu programda her üç sınıf düzeyinde de aynı üniteler yer alır. Bu üniteler; “Ben ve Okulum”, “Ailem ve Evim”, “Sağlıklı Hayat”, “Güvenli Hayat”, “Ülkemi Seviyorum” ile “Doğa ve Çevre”dir (MEB, 2015).

Almanya, on altı eyaletten oluşur ve her eyalet kendi içinde kültürel egemenliğe sahiptir. Eyaletler kendi eğitim-öğretim işlerinden doğrudan sorumludurlar. Almanya’da eyaletler genel çerçevede benzerlikler gösterir ancak, on altı farklı eğitim sisteminin varlığından söz etmek gerekir. Alman eğitim sisteminde genel amaç; Herkese ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eşit eğitim fırsatı ve olanakları sağlamaktır (Führ, 1996; Leschinsky ve Cortina, 2003, akt. Pamuk ve Pamuk, 2016). Türkiye’de okutulan Hayat Bilgisi dersinin benzeri olan, Almanya’da okutulan Sachunterricht dersi birinci sınıftan dördüncü sınıfın sonuna kadar okutulan çocukların yaşama dönük temel bilgiler almasını, dünyayı tanımalarını, topluma uyum sağlayacak temel beceriler kazanmasını sağlayan sosyal ve fen bilimlerine yönelik bir derstir. Bu ders zaman ve tarih, toplum ve politika, mekân, doğa, teknikten oluşan beş bakış açısına sahiptir (Niedersächsisches Kultusministerium, 2006). Son yıllarda Yapılandırıcı anlayışın etkisiyle programlarda bireylerin dikkatini çekecek yenilikler de öne çıkmıştır. Bu yenilikler içerisinde ders kitaplarının yeri ve işlevi de yeni bir boyut kazanmıştır. Bu bağlamda Hayat Bilgisi ders kitaplarının içerisinde yer verilen ve öğretim programında belirlenen belli başlı kavram, beceri ve değerlerin kazandırılabilmesine yönelik olarak kullanılan resim-metinlerin uyumlu ve birbiriyle ilişkili olarak kullanılması oldukça önemlidir. Çünkü bu uyum ve örtüşme sayesinde bireyler etkili şekilde öğrenmeye adapte olabilecek ve sürece katılabilecektir. Verimli ve kaliteli bir öğretim süreci için ders kitaplarının çok yönlü kalitesi konusu yıllardır tartışılan güncel bir eğitim konusudur. Eğitim-öğretim süreci boyunca öğretmen ve öğrencilerin sürekli olarak karşı karşıya olduğu ders kitaplarının hem resim hem de metin açısından geliştirilmesi eğitimin de kalitesini yükseltecek, eğitim programında belirlenen amaçlara daha kolay ulaşılmasını sağlayacaktır (Kolaç, 2003, 106). Bu tartışma konusu odağında belirli zamanlarda hem öğretim programları hem de ders kitapları revize edilmektedir. Ülkemizde 2005 yılındaki son güncellemeden sonra eğitim-öğretim süreci Yapılandırıcı Yaklaşıma dayalı olarak planlanmıştır. Yapılandırıcı Yaklaşıma dayalı olarak özellikle ders kitaplarının niteliği de önem arz eden bir husus olarak ortaya çıkmıştır. Nitelik konusu dendiğinde ders kitaplarındaki resim-metin ilişkisinin incelenmesi de yararlı olacağı düşünülen bir konudur. Son yıllarda farklı öğrenme alanlarında resim-metin/ görsel-metin ilişkisi konusuna sıklıkla değinilmektedir. Hayat Bilgisi ders kitaplarını resim-metin açısından değerlendiren güncel bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda şekillenen bu çalışma da Hayat Bilgisi dersinin belirlenen hedeflerine ulaşma ve öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini desteklemenin yanı sıra resim ve metinlerin birbirleriyle uyumu sayesinde hem metinler hem de görseller daha anlamlı hale gelmektedir. Fakat bu uyum ve yararları ancak ve ancak ders kitaplarındaki resim

ve metinlerin özenle hazırlanmasına bağlıdır (Ercantürk, 2015, 432). Bu hazırlık evresinde ders kitaplarındaki resim ve metinlerin uyumlu hale getirilmesi için görsel tasarım ilke ve öğelerine uygun davranmak, konu tekrarına yer vermeden bu ilişkiyi olumlu şekilde yakalamak önemli ve gereklidir (Baş ve İnan Yıldız, 2014, 142). Eğitim öğretimde kullanılan materyalleri arasında ders kitapları önemli bir yer tutar. Belirli dersler için öğretim sürecini doğrudan etkileme özelliğine sahiptir. Temel kaynak ve kılavuz olarak derste yararlanılır. Öğrenciler en çok ders kitabından, bazıları tek kaynak olarak yararlanırlar. Öğretmenleri çoğunlukla ders temel kaynak olarak ders kitabına başvurur. Eğitim sürecinde ders kitapları oldukça önemli bir araç olarak ortaya çıkmaktadır (Gök, 2003: akt. Özkan ve Tutkun, 2014, 373).

Hayat Bilgisi ders kitaplarının hem resim hem de metin uyumu açısından kalitesi günümüzde önem taşıyan güncel bir konudur. Ülkemiz açısından bu derse ilişkin henüz bu amaca hizmet eden bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan Hayat Bilgisi ders kitaplarına ilişkin eksik kalan literatür kısmına bu araştırma ile destek verilmek istenilmiştir. Üstelik hem ülkemizdeki hem de Almanya'daki ders kitaplarının resim metin uyumu açısından etkili şekilde kullanılıp kullanılmadığının belirlenmesi de çalışmaya daha farklı ve etkili bir boyut kazandırmaktadır. Konunun bu noktada özellikle Türkiye'deki Hayat Bilgisi ders kitaplarının resim ve metin uyumuna dikkat edilerek, baskı kalitesi arttırılarak hazırlanması ihtiyacı hissedildiğinden, bu çalışmanın önemli ve özgün bir değerinin olduğu düşünülmektedir.

Bu nedenle hem Türkiye'deki hem de Almanya'daki Hayat Bilgisi ders kitapları resim-metin ilişkisi bağlamında incelenmiş olup, elde edilen bulgu ve sonuçlar raporlaştırılmıştır. Bu araştırma Türkiye'deki ve Almanya'daki ilkokullarda Hayat Bilgisi dersi öğretim süreci boyunca kullanılan ders kitaplarının içerisinde yer alan resim ve metinlerin incelenmesi ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Türkiye ve Almanya'daki hayat bilgisi ders kitaplarının resim-metin ilişkileri ve kullanımları bakımından karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Konu aşağıdaki alt problemlerle ele alınmıştır:

Türkiye ve Almanya'daki hayat bilgisi ders kitaplarında;

1. Resim-metin kullanma düzeyi nasıldır?
2. Resim-metin iletilerinin uyumu nasıldır?
3. Resim ve sayfa tasarımları nasıldır?

2. YÖNTEM

Araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemi bu bölümde açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma Türkiye ve Almanya'da kullanılan hayat bilgisi ders kitaplarının resim ve metin ilişkisini detaylı bir şekilde inceleme amacı taşımaktadır. Bu amaca uygun olarak nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi, veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 217). Doküman analizi yaparken incelenen dokümanlar, nitel araştırma süreci içerisinde önemli ve değerli bir bilgi kaynağı olarak kabul edilmektedir (Patton, 2014, 293).

Evren ve Örneklem

Araştırma evreni incelendiğinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de 1. sınıflar için MEB (2016) ve Koza Yayınları, 2. sınıflarda Evren Yayınları (2015), 3. sınıflarda Sevgi Yayınları tarafından hazırlanan ders kitaplarının okutulduğu belirlenmiştir. Almanya’da okutulan kitaplardan ise internet üzerinden incelenmesi mümkün olan tek ders kitabının Oldenbourg Yayınevi tarafından yayınlanan Baden Württemberg eyaleti için hazırlanmış Schlag nach 1 / 2 (Hayat Bilgisi) kitabı olduğu, ilkokul 1. ve 2.sınıflarda kullanıldığı görülmüştür. Bu yayınevinde tüm eyaletlerde okutulan kitaplar yer almakta olup kolay ulaşılabilir olması açısından bu kitap örneklem olarak seçilmiştir. 1 ve 2. sınıflara tek kitap olarak yayınlanan Schlag nach 1 / 2 ders kitabı 120 sayfadan oluşmaktadır. Türkiye’den ise 1. ve 2. sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi ders kitaplarının örnekleme girmesi kararlaştırılmıştır. Bunlar arasından seçilen 1. sınıflar için MEB Yayını olan ders kitabı 3 ayrı kitaptan oluşmuş ve 152 sayfadır, 2. sınıflarda ise Evren Yayınlarından çıkan Hayat Bilgisi ders kitabı üç ayrı kitap olup, toplam 134 sayfadır, eba.gov.tr adresinden alınmıştır. Almanca kitap 120, Türkçe kitaplar toplam 286 sayfadır. Almanca Sachunterricht (Hayat Bilgisi) Sclag nach (2016) adlı ders kitabı, öncelikle Almandan Türkçeye çevrilerek incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki farklı rubrik kullanılmıştır. İlk rubrik “Resim- metin iletilerinin uyumu nasıldır?” alt probleminin cevabına ulaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu rubriğin oluşturulması için araştırma süreci içinde incelenen Sachunterricht (Hayat Bilgisi) ders kitabı çeviri işleminin ardından konular bazında Türkiye ve Almanya’daki ders kitaplarının birbiriyle eşleşen ve eşleşmeyen kısımları belirlemiştir. Eşleşen bölümler incelemeye alınmış, eşleşmeyen kısımlar için herhangi bir analiz işlemi yapılmamıştır.

Eşleşen kısımlara ilişkin resimler görsel sanatlar uzmanı ve metinler dil uzmanları tarafından bağımsız olarak incelenmiş, resimlerin ve metinlerin iletileri ayrı ayrı listelenmiştir. Metinlerin incelenmesinde hem Türkçe dil uzmanları hem de Almanca dil uzmanları görev almıştır. Bu aşamadan sonra her sayfaki resmin ve metnin iletileri yan yana yazılarak yeni bir değerlendirme rubriği oluşturulmuştur. Bu rubrik 3 uzman tarafından resim ve metinlerin örtüşme durumuna ilişkin olarak “Uygun” ya da “Uygun Değil” seçenekleri işaretlenerek değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme işleminde puanlama sistemi kullanılmıştır. Uzmanlar tarafından uygun olarak değerlendirilen maddelere 1 puan, uygun değildir olarak değerlendirilen maddelere 0 puan verilmiştir. Uzman görüşü doğrultusunda her ileti için 3 uzmanın verdiği puanlar toplanmıştır. Toplam puanı 2 ve 3 olan maddeler uygun, 1 ve 0 olan maddeler ise uygun değil olarak yorumlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013) araştırmanın güvenilirliği için kodlayanlar arasında en az %70’lik bir görüş birliğinin gerekli olduğunu belirtmektedir. Türkiye’de kullanılan 1. sınıf Hayat Bilgisi kitabındaki metin resim uygunluğuna yönelik 0,87, Türkiye’de kullanılan 2. sınıf Hayat bilgisi kitabındaki metin resim uygunluğuna yönelik 0,85 ve Almanya’da kullanılan 1. ve 2. sınıf Hayat bilgisi kitabındaki metin resim uygunluğuna yönelik 0,83 olmak üzere çalışmanın genelinde 0,86 görüş birliği sağlanmıştır.

Araştırmada ayrıca “Resim ve sayfa tasarımları nasıldır?” alt probleminin cevabına ulaşmaya yönelik olarak ders kitabı incelemesi yapan uzmanlara açık uçlu iki soru yöneltilmiştir. Uzmanların resimlerin tasarımı ile ilgili görüşlerini ve sayfa tasarımı ile ilgili görüşlerinin belirlemesine yönelik olan bu sorular, oluşturulan rubriğin altında yer almıştır. Uzman görüşleri, resim tasarımı ile ilgili olarak, resimlerin öğrenciyi yaratıcı, düşündürücü, yönlendirici biçimde tasarlanması, resimlerin boyutlarının amaca uygun kullanılması, resimlerin sayısı sayfalar arasında dengeli dağılımı, resimlerin büyüklüğünün sayfalar arasında dengeli olup olmaması, resimlerin hareket ve dikkat çekme açısından özellikleri ve renklerin amaca

uygun kullanılması başlıkları altında alınmıştır. Sayfa tasarımı ile ilgili düşünceler ise, resimlerin okuma akışını engellesi, görsel öğelerin yerleştirilmesinde hareket sağlanması, resimlerin ilgili metnin yakınında yer alma durumları, boşlukların kullanımı, karşılıklı iki sayfanın tek bir kompozisyon olarak düşünülme durumu başlıkları altında alınmıştır. Bu başlıkların oluşturulmasında Alpan (2004), Tontu (2008), Ayhan (2010) ve Kayabekir (2010)' un çalışmalarından yararlanılmıştır.

Veri Analiz Yöntemi

Araştırma verileri betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Veriler, araştırma soruları dikkate alınarak düzenlenmiş ve frekans, ortalama ve yüzde kullanılarak betimlenmiştir. Uzman görüşlerini yansıtmak için doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Durumun daha iyi anlaşılması için neden-sonuç ilişkileri bakımından bulgular yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 256).

3. BULGULAR

Araştırmanın amacına dayalı olarak bu kısımda Türkiye ve Almanya'da Hayat Bilgisi dersi öğretim sürecinde kullanılan ders kitaplarının resim-metin ilişkisi anlamında karşılaştırılması sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

3.1. Ders kitaplarında resim-metin kullanma düzeyleri

Ders kitaplarında incelenen resim-metin sayılarına ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1
İncelenen Resim-Metin Sayıları

	Sayılar			Oranlar		
	Konu	Resim	Sayfa	Resim Konu	Sayfa Konu	Resim Sayfa
Türkiye 1. Sınıf Hayat Bilgisi Kitabı	31	122	71	3,94	2,29	1,72
Türkiye 2. Sınıf Hayat Bilgisi Kitabı	23	53	33	2,30	1,43	1,61
Almanya 1/2 Hayat Bilgisi Kitabı	49	53	65	1,08	1,33	0,82

Tablodaki veriler incelendiğinde Türkiye'de kullanılan 1. sınıf hayat bilgisi kitabından seçilen 31 konunun 122 resim kullanarak 71 sayfada işlendiği görülmektedir. Oranlar incelendiğinde her konuda yaklaşık 4 resim kullanıldığı, her konunun yaklaşık 2 sayfada işlendiği ve her sayfada yaklaşık 2 resim kullanıldığı görülmektedir. Türkiye'de kullanılan 2. sınıf hayat bilgisi kitabında seçilen 23 konunun 53 resim kullanarak 33 sayfada işlendiği görülmektedir. Oranlar incelendiğinde her konuda 2'nin üzerinde resim kullanıldığı, her konunun ortalama 1,5 sayfada işlendiği ve her sayfada yaklaşık 1,5 resim kullanıldığı görülmektedir. Almanya'da kullanılan hayat bilgisi kitabından seçilen 49 konunun 53 resim kullanarak 65 sayfada işlendiği görülmektedir. Oranlar incelendiğinde her konuda yaklaşık 1 resmin kullanıldığı, her konunun yaklaşık 1 sayfada işlendiği ve her sayfada ortalama 1'in altında resim kullanıldığı görülmektedir.

Konuların seçiminde Alman Hayat bilgisi kitabındaki konular ile Türkiye Hayat Bilgisi kitabındaki konuların eşleşmesi dikkate alındığı göz önünde bulundurulduğunda, benzer konuların Alman ders kitabında 49 konu başlığı altında 53 resim kullanılarak 65 sayfada verilirken Türkiye kitaplarında 54 konu başlığı altında 175 resim kullanılarak 104 sayfada verildiği görülmektedir.

Elde edilen tüm veriler birlikte değerlendirildiğinde, konu bazında Türkiye'deki ders kitaplarında küçük boyutta olmasına karşın daha fazla resim kullanıldığını, konuların daha fazla sayfada işlendiğini ve bir sayfa üzerinde 1'den fazla resmin kullanıldığını göstermektedir. Almanya'daki ders kitaplarında ise her konu için yaklaşık 1 resmin kullanıldığını, kullanılan resimlerin boyutlarının büyük olduğu, konuların neredeyse 1 sayfada işlendiğini ve tek bir resmin iki sayfaya birden basılmasının (A3 boyutunda) Türkiye'den daha fazla tercih edildiğini göstermektedir.

3.2. Ders kitaplarında resim-metin iletilerinin uyumu

Ders kitaplarında incelenen resim-metin iletilerinin uygunluk durumuna ilişkin ayrıntılı bilgiler Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2

İncelenen Resim-Metin İletilerinin Uygunluk Durumu

	Uyumlu		Uyumlu Değil		Toplam	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
Türkiye 1. Sınıf Hayat Bilgisi Kitabı	115	94,26	7	5,74	122	100,00
Türkiye 2. Sınıf Hayat Bilgisi Kitabı	50	94,34	3	5,66	53	100,00
Almanya 1/2 Hayat Bilgisi Kitabı	22	41,51	31	58,49	53	100,00

Veri analizi sonucunda elde edilen değerler incelendiğinde Türkiye 1. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında belirlenen konularda bulunan 122 resmin 115'inin (%94,26) sayfada bulunan metinle aynı mesajı verdiği, 7'sinin (%5,74) ise metinle aynı mesajı içermediği, Türkiye 2. sınıf Hayat Bilgisi ders kitabında belirlenen konularda bulunan 53 resmin 50'sinin (%94,34) sayfada bulunan metinle aynı mesajı verdiği, 3'ünün (%5,66) ise metinle aynı mesajı içermediği, Almanya Hayat Bilgisi ders kitabında bulunan 53 resmin 22'sinin (%41,51) sayfada bulunan metinle aynı mesajı verdiği, 31'inin (%58,49) ise metinle aynı mesajı içermediği belirlenmiştir.

Özellikle 1. sınıflar için hazırlanmış olan kitaplarda öğrencilerin okumayı bilmedikleri ya da yeni yeni okumayı öğrendikleri unutulmamalıdır. Bu düzeydeki öğrenciler görsel okuma becerilerini daha çok kullanacaktır. Bu bakımdan kullanılan resimlerin konu ile uyumlu olması, metne bağlı kalmadan verilmek istenilen mesajı öğrenciye aktarabilmesi gerekmektedir. Aşağıda ders kitaplarında uyumlu olmayan metinler ve resimler birlikte verilmiş ve uzman görüşleri de sunulmuştur.

Resim 1. "Sağlıklı besleniyorum" .Türkçe Hayat Bilgisi Kitabı

Görsel sanatlar uzmanları “Sağlıklı Besleniyorum” konusunda kullanılan ve Resim 1’de gösterilen resmin mesajının “Alışveriş esnasında anne ve oğul” olduğunu belirtmektedirler. Dil uzmanları ise metinde “Açıkta satılan yiyecekler sağlığa zararlıdır.” mesajı verildiğini belirtmektedirler. Resim-metin ilişkisini değerlendiren uzmanlara göre bu konu için metin-resim arasında uyumsuzluk bulunmaktadır.

Uzman 3 bu resim hakkında “Resim yazı uyumlu, resim yazıyı açıklıyor ve tamamlıyor. Ancak öğrenciyi yönlendiriyor, bu resme bakarak çocuk alışverişe çıkmışlar diye düşünebilirdi, yazı böyle düşünmesinler diye düşünmeyi de yönlendiriyor.” yorumunu yapmıştır.

Erhan ve arkadaşları “çevre” konulu bir resim sergisi açmak istiyorlardı. Büyük bir masanın etrafında toplandılar. Radyonun sesini açtılar. Müzik eşliğinde herkes kendi resmini yapmaya başladı.

Yorulduklarında çalışmalarına ara verdiler. Yanlarında getirdikleri yiyecek ve içecekleri çıkardılar. Neşeli bir şekilde yiyeceklerini yediler.

Resim 2. “Çöp mü, değil mi?” Türkçe Hayat Bilgisi Kitabı

Resim 2’de “Çöp mü, Değil mi?” konusunun anlatıldığı sayfada bulunan ve resim-metin mesajı uyumsuz olarak değerlendirilen resimler bulunmaktadır. Görsel sanatlar uzmanları resimlerin mesajlarının “ders çalışan çocuklar” ve “yemek yiyen çocuklar” olarak belirtmişlerdir. Dil uzmanları ise bu bölümdeki metinlerin mesajının “Çöpler aynı kutuya atılmamalıdır. Bazı çöpler daha sonra yeniden kullanılabilir. Süt kutuları, cam şişeler, plastik ayran kapları ve biten piller ayrı ayrı kutulara atılmalıdır.” olduğunu belirtmektedir. Bu resimlerin iletileri ve metinlerin iletileri 3 uzman tarafından da uyumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Uzman 1 bu konuda “Uyumsuz. Çünkü farklı konuları çağrıştıran, farklı amaca hizmet eden resim ve metinler var. Birbiriyle uyumsuz.” Yorumunu yaparken, Uzman 2 “Asıl tema ile (çöp mü değil mi) ilgili olmadığı için bence uyumsuz. Hikâye yaratmak için zorlama yapılmış.” Yorumunu yapmış ve Uzman 3 “Çok fazla yazı metin konulmuş, öğrencilerin yaratıcı düşünceleri engellenir böyle yapılırsa. Belki de öğretmene kolaylık olsun diye düşünülmüş” yorumunu yapmıştır.

Resim 3. “Problemlerimizi çözüyoruz” Sachunterricht Buch (Almanca Hayat Bilgisi kitabı)

Görsel sanatlar uzmanları “Problemlerimizi Çözüyoruz” konusunda kullanılan ve Resim 3’te gösterilen resmin mesajının “Oyun oynayan, kavga eden ve tartışan çocuklar” olduğunu belirtmektedirler. Dil uzmanları ise metinde “Öfke nasıl çözülür? Üzüntü ya da stres uyuşmazlığa yol açar. Bu tür durumlarda nasıl davranılır? Bu durumlardan kaçınmak için sen ne yaparsın?” mesajları verildiğini belirtmektedirler. Resim-metin ilişkisini değerlendiren uzmanlara göre bu konu için metin-resim arasında uyumsuzluk bulunmaktadır.

Uzman 2 bu resim hakkında “Resimde problem çözümüne ilişkin mesaj yok. İlk resimde kavga, 2. resimde bir arkadaşları hakkında suçlama, 3. resimde sıraya uymama ile ilgili görseller var. Sorun verilmiş, ama metin mesajlarında belirtilen problem çözüme, öfke kontrolü, üzüntü ya da stresin uyuşmazlığa yol açtığı, bunlardan nasıl kaçınmak gerektiği konularında görsel okuma yapmak mümkün değil.” yorumunu yapmıştır. Uzman 3 bu resim hakkında “Sadece iki çocuğun kızgın bir şekilde tartıştıkları bir resim var. Diğer resimlerde problem çözen değil oyun oynayan çocuklar görülüyor. Sıra olarak duranlarda da ne olduğu anlaşılmıyor. Bu nedenle resimler ile metin çok uyumlu değil. Ancak metin okunduktan sonra resimlerin bu metni ifade ediyor olması yorumlanabilir.” yorumunu yapmıştır.

Resim 4.” Vücutum” Sachunterricht Buch (Almanca Hayat Bilgisi kitabı)

Görsel sanatlar uzmanları “Vücutum” konusunda kullanılan ve Resim 4’te gösterilen resmin mesajının “Vücut organlarını daha iyi öğrenebilmek için çizim ve yapıştırma etkinliği yapan çocuklar” olduğunu belirtmektedirler. Dil uzmanları ise metinde “Vücutun hangi parçalarından kız ve erkeği birbirinden ayırt edebilirsin? “Cinsiyet faktörü vücutta hangi farklılaşmalara neden olmaktadır?” mesajı verildiğini belirtmektedirler. Resim-metin ilişkisini değerlendiren uzmanlara göre bu konu için metin-resim arasında uyumsuzluk bulunmaktadır.

Uzman 2 bu resim hakkında “Görselden cinsiyet anlaşılmıyor.” yorumunu yapmıştır. Uzman 3 bu resim hakkında “Çocukların cinsiyete göre ayrılabilmesi için resim yeterli değil. Yerdeki çizimde saç, etek gibi belirleyici unsurlar olsaydı yerdeki maketin cinsiyeti için yorum yapılabilirdi.” yorumunu yapmıştır.

Ayrıca Almanya’da kullanılan Sclach nach ders kitabında bulunan okulumuzun yüzyıllık tarihi, hayvanat bahçesine ziyaret, zaman geçirmek, hatıralar, yıl, takvim, saatler zamanı ölçer, saatler nasıl okunur, oyuncak, keşfetmek ve inşaa etmek, uçma hayali, kuleler, tasarlamak ve inşaa etmek, araçlarla inşaa etmek, tahterevallı ve kaldıraç, şaşırma, ortaya çıkarmak ve araştırmak, araştırma laboratuvarımız, materyaller ve özellikleri, havanın ilginç özellikleri vardır, soğuk ve sıcak hava, hava taşır, durdurur ve hareket eder, sesler ve gürültüler, müzik yapıyoruz, yüksek ses kulağa zarar verir, ışık ve gölge, ışık ve gölge deneyleri, mıknaş gibi konuların Türkiye Hayat Bilgisi kitabında yer almadığı görülmüştür.

3.3. Ders Kitaplarının Resim ve Sayfa Tasarımları

Uzmanların resim tasarımı ile ilgili görüşleri incelendiğinde Almanya’da kullanılan hayat bilgisi ders kitaplarında kullanılan resimlerin öğrenciyi yaratıcı, düşündürücü, yönlendirici olması yönünden daha uygun olduğu, resim boyutlarının amaçlarına daha uygun kullanıldığı, resimlerin sayısının sayfalar arasında daha dengeli dağılım gösterdiği, renklerin amacına daha uygun kullanıldığı belirlenmiştir. Her iki kitapta kullanılan resimlerin büyüklüğünün sayfalar arasında dengeli dağıldığı ve resimlerin hareket ve dikkat çekme özelliği açısından asimetrik denge gözetilerek yerleştirildiği belirlenmiştir.

Uzmanların sayfa tasarımı açısından her iki kitabın karşılaştırılması ile ilgili düşünceleri incelendiğinde, Türkiye’de kullanılan hayat bilgisi ders kitabında görsel öğelerin yerleştirilmesinde hareketin sağlanması açısından Almanya’da kullanılan hayat bilgisi ders kitabına göre daha etkili olduğu, her iki kitaptaki resimlerin okuma akışını engellemediği, resimlerin ilgili metnin yakınında yer aldığı ve boşlukların etkili kullanıldığı belirlenmiştir. Almanya’da kullanılan hayat bilgisi ders kitaplarında resimlerin daha çok A3 boyutunda (karşılıklı iki sayfanın tek bir kompozisyon olarak düzenlenerek) kullanıldığı, Türkiye’deki ders kitaplarında ise bu kullanıma yer verilmediği belirlenmiştir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda, Türkiye’de yararlanılan Hayat Bilgisi ders kitaplarının, Almanya’da yararlanılan Hayat Bilgisi ders kitaplarına göre -resimlere yer vermekle- birlikte daha çok metin ağırlıklı olduğu görülmüştür. Ders kitaplarının sayfa yapıları incelendiğinde Türkiye’de kullanılan ders kitaplarının küçük boyutlu resimlerden oluştuğu ve sayfada açıklayıcı metinlerin bulunduğu belirlenirken Almanya’da kullanılan ders kitaplarında büyük boyutlu resimlerin kullanıldığı ve neredeyse başlık dışında metin bulunmadığı, metinlerin az, resimlerin çok olduğu belirlenmiştir. Pamuk ve Pamuk (2016)’un yaptığı Almanya ve Türkiye’deki Hayat Bilgisi ders kitabındaki konuların karşılaştırılmasına yönelik araştırmada, Almanya’daki ders kitabında bilgiyi somutlaştırmada görsellerin kullanımına daha fazla yer verildiği ortaya konulmuş olup bu sonuç da çalışmayı desteklemektedir. Erol ve Kiroğlu (2012), yapmış oldukları bir çalışmada Hayat Bilgisi ders kitaplarında özellikle birinci sınıf düzeyinde resimlere metinlerden daha fazla yer verilmesi gerektiği üzerinde durmuş, ayrıca fazla metin kullanımının öğrenciler açısından ders kitaplarını sıkıcı hale getirdiğini vurgulamışlardır. Çocuğun okula başlar başlamaz ağır bir okuma ile karşılaşması doğru değildir (San, 1983, 72). Bu sonucun da çalışmayı desteklediği anlaşılmaktadır.

778

Araştırma sonunda Türkiye’deki Hayat Bilgisi ders kitaplarında resim-metin uyumunun Almanya’da yararlanılan Hayat Bilgisi ders kitaplarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir çalışmada bu konu ile ilgili olarak kitapların hazırlık aşamasında görsel tasarımcı ve yazarların birlikte çalışmaları oldukça önemli olduğu. Kitap hazırlayan kişiler çizimleri yapanları metinlerin içeriği, vermesi gereken iletileri ve eğitsel yönleri konusunda bilgilendirmesi ve bu yönde çalışmalar yaptırması gerektiği vurgulanmaktadır (Baş, İnan Yıldız, 2015:240). Bir başka çalışmada, ilköğretim okulları ilk üç sınıflarında okutulmakta olan ders kitaplarında, metinlerin uygun resimlerle yeteri kadar desteklenmediği; sunulan resim ve benzeri görsellerin, görsel etkisinin bulunmadığı ve baskı kalitelerinin düşük olduğu belirtilmektedir (Yılmaz, 2005).

Almanya’da yararlanılan Hayat Bilgisi ders kitaplarının, Türkiye’de yararlanılan Hayat Bilgisi ders kitaplarına göre daha uygulamaya dönük ve oyunla öğretim ağırlıklı olarak hazırlandığı görülmüştür. Almanya’da yararlanılan Hayat Bilgisi ders kitaplarının, Türkiye’de yararlanılan Hayat Bilgisi ders kitaplarına göre öğrenciyi daha çok düşünmeye, sorgulamaya sevk ettiği ve yaratıcı düşünmeyi daha çok desteklediği söylenebilir. Türkiye’deki Hayat Bilgisi ders kitaplarında A3 boyutunda resim kullanılmadığı ancak Almanya’da Hayat Bilgisi ders kitaplarında ise yer yer bu boyutta resimlere yer verildiği görülmüştür. Almanya’daki Hayat Bilgisi ders kitaplarının, Türkiye’deki Hayat Bilgisi ders kitaplarına göre daha kaliteli kâğıda basıldığı görülmüştür. Erkan (1998) yaptığı bir çalışmada, ilköğretimde kullanılan Hayat Bilgisi ders kitaplarının çoğunluğunun istenilen kalitede olmadığını ortaya koymuştur. Bir araştırmaya göre de Hayat Bilgisi ders kitabının baskı kalitesinin iyi olmadığı, ancak öğretim ilkelerine uygun olduğu, görsellerin uygun renklerde olduğu belirtilmektedir (Yıldırım, 2006).

Araştırma sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Ders kitapları hazırlanırken kullanılan kâğıt kalitesinin, ders kitaplarının ilgi çekiciliğini arttıracığı ve öğrencilerin algılarını olumlu yönde etkileyeceği düşünüldüğünden, Türkiye'deki Hayat Bilgisi ders kitaplarının daha kaliteli kâğıtlara basılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
- A3 boyutundaki resimlerin daha fazla olaya ve daha fazla ayrıntıya yer vermesinden dolayı, anlatılan konu daha geniş bir perspektifle verilebilmektedir. Bundan dolayı Türkiye'deki ders kitaplarında da bu boyutta resimlerin kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Başta Hayat Bilgisi ders kitapları olmak üzere, hazırlanacak olan tüm kitaplarda resim-metin uyumuna dikkat edilerek, birbirine uyumlu örnek metin ve örnek resimlerin kullanılması önerilmektedir.
- Ders kitaplarının etkililiği ve resim-metin uyumunu arttırmak amacı ile çeşitli akademik platformlarda konuya özel ilgi gösterilmesi ve konunun derinlemesine tartışılması önerilmektedir.
- Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi derslerine temel oluşturması bakımından Hayat Bilgisi ders kitaplarında yer verilmeyen ilişkili konuların da program dahilinde ders kitabı içeriğine dahil edilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Alak, G. ve Nalçacı, A. (2012). Hayat bilgisi öğretim programı öğelerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 36-51.
- Alpan, G. B. (2004). Ders kitaplarındaki grafik tasarımın öğrenci başarısına ve derse ilişkin tutumlarına etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayhan, Y. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitabı resimlemelerinin biçim ve içerik açısından 11 yaş grubuna uygunluğu ve aynı yaş grubu öğrencilerin yaptığı resimlemelerle karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baş, B., ve İnan Yıldız, F. (2014). İlkokul türkçe ders kitaplarının resim-metin ilişkisi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 139-151.
- Baş, B. ve İnan Yıldız, F.(2015) Türkçe 1. Sınıf Ders Kitabının Resim Metin İlişkisi Açısından Değerlendirilmesi *International Online Journal of Educational Sciences*, 2015, 7(1), 230-241.
- Ercantürk, O. K. (2015). Türkçe ders kitaplarındaki yazılı metinler ile metin görsellerinin uyumu. *Turkish Studies*, 10(3), 427-454.
- Erkan, A. (1998). Hayat Bilgisi Kitaplarında Resimleme ve Metin İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erol, B. ve Kiroğlu, K.(2012). Hayat bilgisi ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden değerlendirilmesi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 32, 155-176.
- Evren Yayınları. (2015). Hayat Bilgisi 2. Sınıf Ders Kitabı.

- Kayabekir, T. (2010). İlköğretim 8. Sınıf Türkçe ders kitabı tasarımında yer alan illüstrasyonların (resimlemelerin) metne uygunluk açısından değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kolaç, E. (2003). İlköğretim dördüncü sınıf türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, XVII (1), 105-137.
- MEB. (2016). Hayat Bilgisi 1. Sınıf Ders Kitabı.
- MEB (2015). İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden 01.02.2017 tarihinde alınmıştır
- Özkan, R,Tutkun,S,B,(2014) İlköğretim Sosyal Alan Ders Kitaplarının Görsel Boyut Ve İçerik Tutarlılığı Açısından İncelenmesi, JASSS-The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science-24 , p. 371-386, Spring 2014
- Pamuk, İ. Ve Pamuk, A. (2016). Almanya'da Sachunterricht ve Türkiye'de hayat bilgisi ders kitaplarında okulda demokrasi uygulamalarına örnek olarak sınıf başkanı seçimi. Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE, 5(2), 67-83.
- Patton, M, Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri (M. Bütün, S. B. Demir, Çeviri Ed. Ankara, Pegem Akademi Yayınları.
- Niedersächsisches Kultusministerium. (2006). Kerncurriculum für die grundschule schuljahrgänge 1-4 sachunterricht. http://db2.nibis.de/1db/cuvo/datei/kc_gs_sachunterricht_nib.pdf, adresinden 11.01.2017 tarihinde alınmıştır
- San, I. (1983). Sanat Eğitimi Kuramları. Ankara: Tan Yayınları.
- Slach nach im Sachunterricht 1 / 2. (2016). Oldenbourg Schulbuchverlag. München
- Tontu, Y. H. (2008). İllüstrasyonların ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki görsel etkililik durumlarının değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Yılmaz, A. (2005) "İlköğretim Okulları İlk Kademde Okutulan Ders Kitaplarının Resimlemeleri Yönünden Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A.(2006) "Yeni İlköğretim Programına Göre Hazırlanmış Hayat Bilgisi Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi (Elazığ İli Örneği)", Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

SUMMARY

Certainly the most important issue in the way that individuals actively participate in life and educate themselves is 'Education'. Passing a quality learning process is valuable both for academic achievement and for the acquisition and development of social skills. The life studies course has a separate mission, especially when it comes to the topic of basic education. The lecture on life is one of the most important lessons in the point of contributing to the development of the individual both in terms of knowing herself and the environment and the society in which live. This course focuses on the individual and the society, with emphasis on active citizenship from the past to the present. As a name implies, it is a profession that recognizes life and aims to find a place in life as an effective individual. Certainly there are also elements that support the effectiveness of the life studies course. In this respect, textbooks and the relation between Picture and text in textbooks is very important in terms of this subject. Textbooks are one of the most important helpers in the learning process of the teacher and the student, together with being one of the basic building blocks of education. This is why it is expected that the structure of the textbooks, the contents, the visuals used and the texts complementing the visuals are in harmony. In the textbooks, picture and text harmonization have attracted attention in recent years, but considering the related field literature, it is not possible to reach enough sources. In this respect, it is considered that the study prepared by the comparison harmony of picture and text in the textbooks of life studies course textbooks and the comparison of our country and Germany textbooks will contribute to the literature.

Textbooks are an important tool at the point of serving the aims that the Ministry of National Education has determined within the scope of life studies course. Textbooks are important in order for individuals to draw attention to their textbooks and to engage in an active and dynamic process in the learning environment. In this respect, textbooks of life studies course also been studied extensively in this study. However, this study is not only limited to the textbook of life studies which is utilized only in our country, but also the textbooks which are still used in life studies course in Germany are examined. A comparative approach to the study of the textbooks of the two countries was deemed appropriate for the purpose of the study. The life studies course textbooks of both countries examined and evaluated in the context and uses of relations between picture and text.

In this study, it aimed to compare life studies course textbooks in Turkey and Germany in terms of picture and text harmony. For this purpose, document analysis method is used from descriptive methods. Before examining the compatibility of pictures and texts in life studies course textbooks, the textbooks of both countries examined in terms of unit, department and content. With this initial examination, sections that overlap and coincide with each other in the textbooks of both countries are included in the scope of the study and no action was taken for subjects that did not comply. After the harmonized parts of life studies course textbooks were determined, opinions and examinations of field experts applied. While the textbooks were evaluated in terms of pictures and texts, they were supported within the scope of the purpose of studying related subject experts. Pictures and texts were handled and evaluated individually by each field expert in terms of compliance and nonconformity. The expert opinions obtained were evaluated by the researchers. The sections with harmony between them were assessed independently from each other in terms of picture and text harmony. Various results were obtained by analyzing the expert opinions obtained. According to the results, it seen that pictures are very important in the textbooks of life studies course, which are still used in primary education both in Turkey and in Germany. Because it is valuable to support the learning processes of individuals with visuals. In the textbooks, while there is a lot of space in the pictures, it is emphasized that the sample texts addressing the determined educational goals and achievements should also be used. This emphasis is possible by selecting and using both picture and texts complementary to each other in the textbooks. When looking at the subjects of both countries which are seen as harmonious, it is seen that the pictures were chosen carefully. The texts complementing these pictures draw attention to the fact that more importance is given to our country and more text is used. In textbooks in Germany, texts take up less space and pictures are used more often. Again, the impression is that the textbooks in Germany have a higher print and skin quality than the textbooks in our country. It seen that the pictures and images of the textbooks of life studies course in Germany are prepared in A3 size. This dimension not been used in the life studies course textbooks in Turkey. In general, textbooks in Turkey have a higher

degree of harmony between picture and text. The textbooks in Germany are more activity-based and support learning to play, and they seem to serve more constructive views in terms of encouraging creativity to individuals. In terms of both countries, it is seems understood that the importance of life studies course lesson and textbooks, which is one of the most important lessons that support individuals while they are participating in life. However, with emphasis on the dynamic and flexible learning process, it can be said that more attention should be paid to all stages of preparation textbooks, which is the context, the quality of prints, the harmony of picture and texts.